

Universitat
de les Illes Balears

La importància de la relació família-centre educatiu en l'Educació Secundària

MARIA AURORA SAMPOL CATALÀ

Memòria del Treball de Final de Màster

Màster Universitari de FORMACIÓ DEL PROFESSORAT
(Especialitat/Itinerari d' Orientació Educativa)

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2017-2018

Data 15/02/2018

Tutora del Treball: Rosa Isabel Rodríguez Rodríguez

RESUM

Aquest estudi pretén donar una visió general de la importància de la implicació i la integració de les famílies dins els centres d'educació secundària, així com també elaborar una proposta atractiva i motivadora per al Departament d'Orientació per poder afavorir la integració familiar i millorar la relació amb el centre escolar. Per aquest motiu, l'estudi en qüestió analitza com es troba la relació d'aquest triangle tan important (alumne, família, centre) i es proposen estratègies de millora per a què hi hagi una bona comunicació i que aquesta sigui profitosa per a tots durant tota l'etapa de secundària.

Pensem que des de l'equip d'Orientació dels centres es podria treballar i/o millorar aquest aspecte i que donaria molts bons resultats i seria satisfactori tant per l'alumnat que és el principal benefactor, com per les famílies i el professorat.

Paraules Clau: relació família - centre educatiu, Departament d'Orientació, visita domiciliària.

ABSTRACT

This study aims to provide an overview concerning how important is the family involvement and integration in the secondary education centers, as well as to elaborate an attractive and motivating proposal by the Guidance Department in order to promote family integration and to improve the relationship with the school. For this reason, the study in question, analyzes the actual situation of this important triangle relationship (student, family and center) after, it proposes successful strategies in order to obtain a good communication and this communication has to be profitable, for all the parts involved, during all the secondary education stage.

In our opinion, the orientation teams of the centers could work and/or improve this aspect and we are sure that would give very good results and it would be satisfactory for the students, they are the main benefactor, as well as for the families and teachers.

Key Words: family relationship- education center, Guidance Department, home visit.

Agraïments

Aquest treball ha estat possible gràcies a la col·laboració dels Orientadors dels centres d'Educació Secundària de la zona de Sóller, amb els quals es va establir el primer contacte, dels equips directius dels centres per haver donat el seu vist i plau per poder dur a terme l'estudi, i de totes les famílies que desinteressadament van participar realitzant els qüestionaris.

ÍNDEX

1. Introducció.....	5
2. Justificació	6
3. Objectius del TFM	7
MARC TEÒRIC.....	8
4. La família i el centre educatiu com a contextos de desenvolupament.....	8
4.1 La família, el primer agent socialitzador.....	8
4.2 Els centres educatius com a institucions educadores.....	10
5. La relació entre la família i el centre educatiu	12
5.1 Necessitats de la implicació familiar.....	13
5.2 Beneficis i avantatges d'aquesta relació	16
5.3 Àrees o modalitats de cooperació de les famílies	18
5.4 Marc legal	18
5.4.1 Participació familiar en els òrgans del centre.....	18
5.4.2 Associacions de pares i mares	19
5.4.3 Funcions del professorat.....	20
5.4.4 Funcions del professorat tutor.....	20
5.5 Problemàtica actual	21
ESTUDI DESCRIPTIU	23
6. Justificació de l'estudi.....	23
7. Objectius i hipòtesis de l'estudi.....	23
8. Metodologia.....	24
8.1 Mostra de l'estudi.....	24
8.2 Instruments	25
8.3 Temporització.....	26
8.4 Resultats.....	26
8.5 Reflexions sobre els resultats	29
PROPOSTA D'ACTUACIÓ.....	31

9. Justificació de la proposta.....	31
10. Objectius generals de la proposta.....	32
11. Desenvolupament de la proposta.....	33
12. Conclusions generals del TFM	44
13. Referències bibliogràfiques	46

ANNEXES

Annex 1. Qüestionari a les famílies per l'estudi.....	52
Annex 2. Cronograma.....	55
Annex 3. Qüestionari per a les famílies del centre.....	56
Annex 4. Check-list per al professorat.....	59
Annex 5. Full de registre pluja d'idees.....	60
Annex 6. Model agenda de visites	61
Annex 7. Model guió entrevista	62
Annex 8. Full de seguiment del tutor	64
Annex 9. Document compartit professorat.....	65

ÍNDIX DE TAULES I GRÀFIQUES

Taula 1. Aspectes més rellevants en l'evolució educativa.....	12
Taula 2. Principals beneficis de la implicació familiar.....	16
Taula 3. Àrees de cooperació familiar.....	18
Taula 4. Fases de la proposta	32
Gràfic 1. Conductes que afavoreixen l'autoregulació.....	14
Gràfic 2. Percentatge de famílies que no coneixen al tutor.....	27
Gràfic 3. Tutories realitzades per trimestre.	28
Gràfic 4. Mitjans de comunicació més emprats als centres.....	28

1. Introducció

En el seu preàmbul la Llei Orgànica 2/2006 de l'Educació modificada per la Llei Orgànica 8/2013 per a la millora de la qualitat educativa (LOMQE) diu que:

L'alumne és el centre i la raó de l'educació.[...] que tots els alumnes tenen talent i darrere aquests hi ha uns valors que els vertebrèn, unes actituds que els impulsen, unes competències que els materialitzen i uns coneixements que els construeixen[...].

Però no es pot deixar de banda la importància que té la família en tot el procés d'ensenyança-aprenentatge per aconseguir-ho.

Quan parlem d'educació amb el primer que ho relacionem és amb el centre educatiu, però no ens podem oblidar que el primer agent socialitzador en que es troba l'infant des de que neix és la família.

Tan sols des del reconeixement dels altres, el respecte i l'amor, trobarem les vies per fer d'aquesta relació entre la família i l'escola un lloc de trobada que ha de donar nombrosos fruits, ja que en gran mesura és a les nostres mans el futur de les noves generacions. (Parellada, 2007,35-39).

És per aquest motiu que és molt important que hi hagi una relació estreta entre la família i el centre educatiu al llarg de tots els ensenyaments educatius (tant a primària, com a secundària, formació professional i batxillerat) ja que s'estan formant a les noves generacions que són el motor de la societat i cal que ambdós contextos col·laborin durant tot el procés d'ensenyança-aprenentatge per assegurar una trajectòria favorable.

2. Justificació

En aquest treball es vol fer un anàlisi de com es troba la relació actual de la família amb els centres d'Educació Secundària (ESO).

Pensem que aquesta relació és molt important i té uns efectes beneficiosos per a la trajectòria escolar i personal de l'alumne però tot i així ens sembla que quan s'arriba a les portes de l'ESO aquesta relació va disminuint fins hi tot, en alguns casos, arribant a desaparèixer.

L'alumnat a l'etapa d'ESO pren responsabilitats en funció de l'edat i el seu nivell d'autonomia augmenta però això no implica que la família s'hagi de desvincular per complet amb el tutor, professors o orientadors del centre.

Ens trobem en què a la secundària els alumnes passen per una etapa de transició madurativa, on hi ha molts canvis, ja sigui a nivell físic, emocional, personal, etcètera; pensem que necessiten més que mai un acompanyament, hi ha d'haver molta comunicació ja sigui entre alumne-família; família-escola; escola-alumne i treure un profit d'aquesta relació ja sigui a nivell de qualificacions acadèmiques, de rendiment, convivència o simplement aspectes de caire humà.

Creiem que es necessari fer un canvi, s'ha de partir de la base que hi ha un objectiu comú, que és l'acompanyament dels infants i adolescents durant tota la seva trajectòria educativa i el repte està en poder consensuar la manera d'actuar dels agents implicats. D'aquí la necessitat de coordinar un discurs educatiu de manera global, partint de les situacions més quotidianes que vagin en consonància amb els diferents models familiars. (Comellas, 2008).

Tots aquests motius ens fan pensar que tal vegada la situació que hi ha no és la idònia i per això voldríem esbrinar si això es així o no i si es dóna el cas de de que la relació no sigui la ideal intentarem donar resposta a com millorar-la.

3. Objectius del TFM

En funció del que s'ha explicat anteriorment els objectius generals que es volen aconseguir amb aquest treball són els següents:

- I. Aprofundir en el coneixement de la relació entre la família i el centre educatiu des de el punt de vista teòric.
- II. Realitzar un estudi per conèixer l'opinió de les famílies envers aquesta relació.
- III. Dissenyar una proposta de millora per al professorat per afavorir aquesta integració familiar.

Aquests tres objectius generals es concretaran i es desenvoluparan en tres espais diferents.

- Marc teòric
- Estudi realitzat als centres de secundària del municipi de Sóller.
- Pla d'actuació per el Departament d'Orientació (DO).

MARC TEÒRIC

4. La família i el centre educatiu com a contextos de desenvolupament

La institució educativa per excel·lència és la família, ja que és el nucli primari d'afecte, atenció i cura del desenvolupament dels infants. La família esdevé educadora en la seva dimensió més crítica, substancial i insubstituïble. Les famílies d'avui, d'estructuració diversa, han patit canvis i reestructuracions i donen lloc a nous models familiars que confronten la seva tasca educadora amb una societat progressivament complexa.

Malgrat això la família no es troba sola, l'escola, les institucions educatives formals, les institucions no formals, els mitjans de comunicació i les relacions socials també col·laboren en aquest desenvolupament. L'escola com a Institució també ha sofert canvis; fins a finals del segle XX, l'escola deixava al marge la relació amb la família i l'entorn (Riera, 2011).

A partir del segle XX ja es parla de la educació i pedagogia nova, en el sentit de què han estat actualitzades. Aquesta nova educació ja no és limitada tan sols a l'escola i a la família, sinó que s'ha convertit en un esdeveniment social que constitueix un conjunt de moviments per a perfeccionar l'educació existent. Aquesta ha de promoure la integració social, on l'educand pugui actuar amb llibertat, ben orientat, per poder formar la seva personalitat integral dins un ambient adaptat.

Per tant podem dir que l'educació és una força social que actua amb els canvis que sofreix la societat (Brotto, 2016).

4.1 La família, el primer agent socialitzador

Hem de dir que el concepte de família ha estat definit de moltes maneres diferents per molts autors, però una definició feta a partir dels vincles que es formen dins la família seria aquesta: "La família és el grup de persones entre les qui existeix un parentiu de consanguinitat per llunyà que sigui" (De Pina Vara, 2005, p.28 citat a Oliva, Villa, 2014).

Una altra definició més actual, amb tots els canvis que han sofert les famílies al llarg del temps seria la següent: "la família ha estat el lloc primordial on es

comparteixen i es gestionen els riscos socials dels seus membres” (Carbonell, José et al 2012, p.4 citat a Oliva, Villa, 2014).

Per tant, pel que fa a la família com agent socialitzador podríem dir que la socialització és dóna a partir de les relacions que s'estableixen dins l'àmbit familiar. Aquestes relacions solen ser específiques de cada família i s'ha d'entendre el seu funcionament (Minuchin, 1999, citat a Giner, 2011).

Tal com exposa Parada (2010) “l'objectiu de l'educació familiar consisteix en formar persones íntegres, autèntiques, plenament desenvolupades en les seves potencialitats personals, equilibrades, amb una escala de valors, a la que ajustar el seu comportament, coherents amb elles mateixes i compromeses socialment” (p.29).

Pel que fa a aquesta socialització, alguns autors afirmen que són les famílies, en el seu dia a dia, les que posen a l'abast dels infants les oportunitats d'aprendre i desenvolupar-se i és aquesta rutina diària, fomentada en els valors familiars, la que dóna sentit a les decisions que es prenen (Bernheimer, Gallimore i Weisner, 1990, citat a Bolívar, 2006).

Aquestes rutines diàries apareixen com element central en el qual les famílies incideixen en el desenvolupament dels infants ja que reflecteixen les creences, els valors personals i culturals, així com també les limitacions de l'ambient (Bernheimer i Keogh, 1995, citat a Giné 1998).

Al llarg de la història ens trobem que els models de família han anat evolucionant; fins a final del segle XX, ens trobem amb un model de família repressiu, amb estructures familiars molt rígides i aquest s'ha anat modificant cap un model de família més permissiu i amb estructures canviant (Parada, 2010).

La societat va canviant i la generació de pares actuals s'han d'adaptar als canvis que es van produint en diferents aspectes de la vida. Pel que fa a l'educació dels fills, hi haurà aspectes que seguiran canviant a mesura que passin els anys, tot i que hi ha uns valors humans que persisteixen que es van transmetent de generació en generació i hauran de comptar amb els reptes que apareguin en aquesta societat (González-Pienda, 2007).

4.2 Els centres educatius com a institucions educadores

Si bé des de sempre han existit diferents tipus d'institucions que es dedicaven a l'ensenyament tot i que per diverses situacions no arribava a tothom o només era privilegi d'alguns, els centres educatius així tal i com els entenem avui en dia es remuntem a la Constitució de 1812 on apareixen les primeres bases del que avui entenem per sistema educatiu on es preveu l'existència d'escoles, universitats i altres centres d'instrucció regulats per un pla general d'ensenyament comú a tot el territori.

A nivell estatal al 1825 es va crear la Junta Superior d'Inspecció la qual s'encarregava del funcionament dels centres educatius i també es crearen les Juntes de Capital que duïen a terme la presa de decisions a nivell provincial a més de la Junta Inspectorada de les escoles que vetllaven pel bon funcionament de les institucions educatives (MECD, 2014).

Pel que fa a Espanya les iniciatives de Giner de los Ríos amb la "Institución libre de Enseñanza" i Andrés Bello amb les escoles "del Ave María" van ser dues innovacions importats que van fer de pont entre la societat del segle XIX i el segle XX.

No es fins que arriba la Segona República (1931-1936) quan s'obrí una nova etapa en el sistema educatiu espanyol, on s'establí una escola única, gratuïta i obligatòria en l'educació primària. A més es proclamà la llibertat de càtedra i una educació laica. Tot i que amb la Dictadura franquista es va tornar enrere envers tots els avanços educatius que hi havia hagut fins al moment ja que els aspectes fonamental eren la pàtria i la religió catòlica.

Pel que fa a l'educació mitja i superior si que es va realitzar un canvi durant els primers anys de la dictadura, apareixent la Llei de la Reforma de la Segona Ensenyança (1938) i la Llei sobre la Ordenació de la Universitat (1943). A partir d'aquestes es pretenia modificar el pensament de les altes esferes de la societat amb la finalitat d'expandir la seva ideologia (MECD, 2004).

Ens trobem doncs que a partir del segle XX l'ensenyança ja era obligatòria tot i que hi havia molt d'absentisme escolar, degut a que els alumnes havien de compaginar els estudis amb el treball. Les famílies no valoraven gaire que els seus fills anessin a l'escola ja que trobaven més profitós que anessin a fer feina o ajudar en les tasques de la casa (Izquierdo, 2009).

Pel que fa a la societat del segle XXI, es podria dir que es troba en canvi constant, i per això es parla de la Societat del coneixement.

L'evolució de l'educació en una societat tan canviant en la que vivim no segueix el mateix ritme ja que ens trobem immersos en una societat multicultural, digitalitzada i amb un fort impacte de les xarxes social i ens trobem que tots aquests aspectes encara no s'aborden del tot dins les aules (Gutiérrez, Tyner, Austin, 2012).

Aquest fet suposa que hi ha d'haver noves formes d'ensenyar i d'interactuar als centres educatius. Actualment a les aules ens trobem amb una gran diversitat d'alumnes que i cadascun té el seu ritme d'aprenentatge i necessitats diverses per aquest motiu es requereix una atenció especialitzada i d'aquesta manera poder atendre a la diversitat. Per això es necessari que els docents estenguin actualitzats i formats i puguin fer l'acompanyament dels alumnes cap a les innovacions que ofereix l'entorn social actual.

5. La relació entre la família i el centre educatiu

Tenint en compte la Teoria de Bronfenbrenner (1987) el desenvolupament de l'infant es veu influenciat per la unió de tots els contextos on es desenvolupa. És cert que no tots els contextos tenen la mateixa relació entre sí però no hi ha dubte que tant el context familiar i l'escolar són molt propers i es consideren escenaris fonamentals per al seu desenvolupament tot i que no són els únics i per això cal que aquests es trobin en consonància i es complementin (De León, 2011).

Com ja s'ha dit anteriorment al llarg de la història hi ha hagut diverses institucions encarregades de dur a terme l'educació però no de la manera que l'entenen avui en dia, i temps enrere les famílies no hi tenien participació alguna dins aquestes institucions. Fou a partir del 1836 amb l'aprovació del Pla General d'Instrucció Pública (Plan Duque de Rivas) que es comença a comptar amb la participació dels representants de les famílies tot i que era el propi govern que els elegia. Aquest pla elaborat el 1836 quedà derogat poc després però va servir com antecedent normatiu de la Llei Moyano (1857) la qual contemplà novament la participació dels pares i mares en les Junttes Provincials. A partir d'aquest moment es va consolidant progressivament la presència familiar tot i que en un principi només fos a nivell informatiu i no tant participatiu (MECD, 2014).

Al llarg dels anys tant l'àmbit educatiu com el familiar han sofert canvis i poc a poc ha anat sorgint la necessitat de compartir responsabilitats fent que les famílies participin en el procés d'ensenyança-aprenentatge dels infants sorgint la necessitat d'integrar-se en l'educació i en els centres educatius (Domínguez, 2010).

Estam davant una escola que va canviant fent èmfasis en el següents punts:

Ensenyar	➡	Cap a l'aprendre
Instrucció	➡	Formació i educació
Resultats	➡	Processos
Volum d'informació	➡	Estratègies de recerca, selecció i estructuració de la informació.
Educació especial	➡	Polítiques inclusives i d'atenció a la diversitat.

Taula 1. Aspectes més rellevants en l'evolució educativa. Basat en (Riera, 2011) Elaboració pròpia.

Evolucionem cap a una institució que ja no protagonitza en solitari la funció educativa. La família i l'escola han viscut i viuen moments de canvis, d'evolució i de reinterpretacions i fa que la seva relació sigui en certa mesura difícil (Riera, 2011).

La comunitat educativa és socialitzadora, és el lloc on s'estableixen diferents vincles i s'han de reforçar, per aquest motiu és necessari establir uns marcs i moments de participació per part dels seus membres.

Entre ells, la família ha de tenir en compte aquestes premisses:

- Per aconseguir un bon desenvolupament de l'aprenentatge dels fills cal que dins l'ambient familiar es comparteixin punts de vista envers temes que van treballant; que els pares tinguin en compte l'esforç que duen a terme els fills per a realitzar les feines de l'escola i dins les possibilitats de cadascú proporcionar-los tots els recursos que sigui possible per tal poder millorar el seu rendiment..
- S'ha de donar a l'escola el reconeixement social que li pertoca. Aquest aspecte fa referència a que els pares no han de desprestigiar ni criticar als professionals del món educatiu davant els fills, i així evitar que els alumnes agafin aquesta actitud d'exemple.
- Des d'un punt de vista educatiu, els pares són abans que els professors. Com s'ha dit anteriorment, els principals responsables de l'educació dels fills són els pares, és feina de casa establir normes, transmetre uns valors... i aquests anar en consonància amb l'educació que reben a l'escola.

Però per a que es pugui arribar a aquesta participació conjunta els centres educatius s'han de mostrar oberts, acompanyant a les famílies, establint vincles i creant un bon ambient (Maffiotte, Ferrer, i Herranz, 2009).

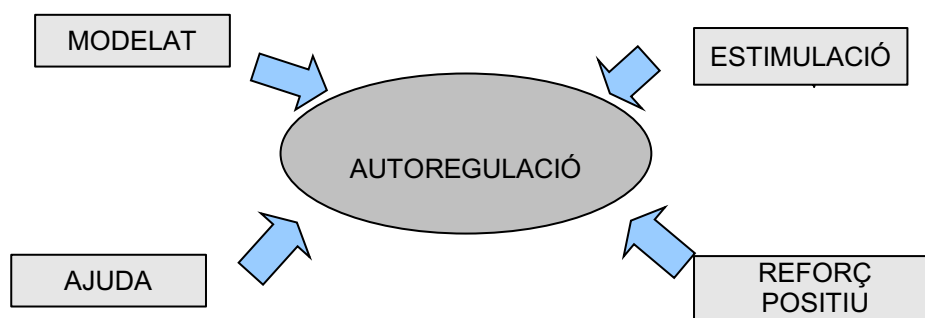
5.1 Necessitats de la implicació familiar

Envers la implicació familiar es poden diferenciar dos tipus d'estudis. En primer lloc hi ha treballs que intenten explicar com les conductes dels pares influeixen en la motivació, l'autoconcepte, la concentració, l'esforç i l'actitud dels infants i la seva incidència significativa sobre l'aprenentatge i el rendiment posterior

(Bempechat, 1990; Castejón i Pérez, 1998; González-Pienda, Núñez, González-Pumariega, Álvarez, Rocés i García, 2002; Hokada i Finchman, 1995; Keith i Keith 1993; Klebanov i Brooks-Gunn, 1992; Marjoribanks, 1975; Patrikakou, 1996; Reynolds i Walberg, 1992; Veiga, 1997, citats a Girón, 2012).

I en segon lloc hi ha investigacions de com els pares s'impliquen afavorint o dificultant el procés d'aprenentatge a partir de conductes d'autoregulació (Feldmann, Martínez-Pons i Shaham, 1995; Martínez-Pons, 1996; Zimmerman, Bandura i Martínez- Pons, 1992, citats a Girón 2012).

Pel que fa a al procés d'autoregulació dels infants, entenent l'autoregulació com el procés que implica que els alumnes participin activament en el seu procés d'aprenentatge i vagin transformant les seves aptituds en competències acadèmiques, els pares i mares poden fer un acompanyament dels fills a través de quatre conductes diferents (Martínez-Pons, 1996, citat a Girón 2012)

Gràfic 1. Conductes que afavoreixen l'autoregulació. Elaboració pròpia

Les conductes que es poden proporcionar des de la implicació familiar són: el modelat, l'estimulació, l'ajuda i reforç positiu. Pel que fa al modelat els pares han d'oferir als seus fills exemples d'autoregulació per a què ells ho puguin imitar. Si veuen que participant de manera activa els coneixements es van transformant en habilitats donaran sentit a l'aprenentatge i ho duran a terme. En aquest procés els alumnes també han de rebre estimulació o suport motivacional per part dels pares, ha de ser un suport constant per aconseguir ser persistents davant les adversitats que un es pugui trobar en el procés d'ensenyança- aprenentatge. Davant aquestes adversitats els pares poden proporcionar ajuda o facilitar recursos que els puguin ajudar a resoldre els dubtes que es presentin.

I una vegada es va completant el procés d'autoregulació els pares han de reforçar positivament aquesta conducta i afavorirà a que la tornin a repetir fins que es converteixi en un hàbit.

Altres accions o conductes que és important que les famílies duguin a terme ja que s'ha demostrat que poden influir de manera positiva en el rendiment acadèmic dels infants són les següents:

- Les altes expectatives dels pares sobre el rendiment acadèmic dels fills. El fet de que els pares creguin que els seus fills podran aconseguir allò que es proposin afavorirà en el seu rendiment.
- La implicació familiar en l'escola (activitats, esdeveniments i altres funcions relacionades). Si els fills veuen que els pares s'involucren en la vida del centre, voldrà dir que per ells és important i que valoren positivament l'escola per tant els alumnes també ho valoraran així.
- L'estil parental disciplinari. Aquest estil afavoreix en el rendiment degut a que els pares estableixen normes i es preocupen pels estudis dels fills per a què siguin constants en el seu procés d'aprenentatge.
- Quan percebin l'interès i la implicació per part dels pares. Si els alumnes veuen que els pares s'impliquen i mostren preocupació en el seu procés d'aprenentatge ells es sentiran acompanyats i valorats i repercutirà de forma positiva en el seu rendiment acadèmic (Holloway ,1994, citat a Girón 2012).

A més trobem que diversos estudis han mostrat que hi ha una correlació significativa entre la implicació familiar i l'èxit acadèmic dels alumnes (García-Linares i Peregrina, 2001; Kim i Rohner , 2002; Seginer i Vermulst, 2002; i González-Pineda i Núñez, 2005, citats a Pañellas, Alguacil, 2009).

Com per exemple, l'estudi sobre la Participació de les famílies en l'educació escolar (2014) elaborat pel Consell Escolar de l'Estat (CEE) realitza un meta-anàlisi sobre un conjunt de 37 investigacions de les diferents etapes educatives i descriuen la participació familiar espontània.

Es demostra de manera empírica com la implicació familiar, representa una associació positiva entre la implicació dels pares i la millora en el rendiment acadèmic generalitzat, sobretot en les etapes de primària i secundària. La modalitat familiar que funciona sembla que és aquella que acompanya i

supervisa a l'infant; la que es basa en els mèrits acadèmics, la que cerca el desenvolupament en les competències bàsiques i la que té altes expectatives acadèmiques dels seus fills. Aquesta participació familiar es fa més necessària a mesura que es va avançant en el sistema educatiu.

5.2 Beneficis i avantatges d'aquesta relació

La relació entre la família i l'escola és fonamental en totes les etapes educatives però si existeix qualche moment en el que pensem que és indispensable podríem dir que seria a l'etapa d'infantil i en l'adolescència, per ser uns moments més complexos a nivell cognitiu, emocional i/o social. I per això la relació entre la institució educativa i la família ha de ser coherent per evitar conductes inapropiades dels alumnes.

Hi ha d'haver un acompanyament mutu per part dels adults (famílies i professionals) i s'ha de confiar en el procés educatiu, perquè aquest camí sigui favorable (Comellas, 2008).

En l'Informe “Com participen mares i pares a l'escola?” (Comas et. al, 2014) s'exposen alguns dels efectes positius que suposa la presència i la implicació familiar dels pares als centres educatius:

Principals Beneficis	Autors
El rendiment educatiu dels infants	Jaeggi, Osiek i Favre (2003)
El comportament dels fills vers l'escola	Epstein (2001)
La relació pares-fills	Martínez (1996)
La satisfacció i compromís del professorat	Martínez (1996)
El funcionament i la qualitat educativa del centre	Bolívar (2006)

Taula 2. Principals beneficis de la implicació familiar. Elaboració pròpia

Per altra banda, el document de la Comissió Europea “Abordar el abandono escolar prematuro: una contribución clave a la agenda Europa 2020” (Comissió Europea, 2011) recull la importància de la qualitat dels vincles entre l'escola i la família basats en la corresponsabilitat a l'hora d'educar.

Quant a possibles beneficis, alguns autors confirmen que un bon canal de comunicació i la implicació de les famílies en els centres educatius afecten positivament en la dinàmica relacional entre els alumnes, els professors, el centre escolar i l'entorn (Pérez, 2004; Vila Mendiburu,1998; Sarramona, 2002;

Soler Prats, 2004; Garreta, 2008, citats en Pañellas , Alguacil, 2009) i confirmen que uns bons canals de comunicació i la implicació de les famílies en els centres educatius, produeixen efectes positius en la dinàmica relacional: alumnes, professors, centre escolar i entorn.

La participació dels pares en les institucions escolars contribueix en augmentar l'autoestima de l'alumnat, dels professors i dels pares (Lacasa, 2001; Gervilla, 2008 i Soler Prats, 2004, citats en Pañellas, Alguacil, 2009).

En l'àmbit institucional, l'Institut Nacional de Qualitat i Avaluació (Ministeri de Educació i Cultura) ha efectuat estudis en els quals la participació de les famílies en els centres educatius es valora com un indicador de la qualitat educativa. Cal destacar, que l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) en l'elaboració de l'informe PISA de 2006, va seleccionar com a indicador de qualitat del procés educatiu la participació dels pares al centre.

En un altra estudi realitzat a Bèlgica, Itàlia, Portugal i Alemanya de l'informe PISA del 2012, es va fer un qüestionari sobre la participació i implicació familiar i els resultats donaren que aquesta implicació podia incrementar el seu rendiment acadèmic en diverses assignatures fins i tot de dos cursos acadèmics.

Un altre aspecte beneficiós que es contempla és la comunicació; altres autors sostenen que la comunicació i la col·laboració familiar amb la institució educativa aporten un major compromís amb l'entorn (Vila Mendiburu, 1998; Civis i Riera, 2007, citats a Pañellas, Alguacil, 2009).

Aquesta cooperació també ajuda davant situacions d'abandonament escolar, ja que a l'etapa de secundària hi ha un nombre elevat d'alumnes que tendeixen al fracàs escolar i és necessari que les famílies aportin informació de sí mateixes i dels seus fills, de problemes conductuals, comunicar les intencions dels fills d'abandonar l'escola entre altres, així com de donar a conèixer quines són les motivacions dels fills, els seus interessos... i d'aquesta manera poder prevenir l'abandonament escolar de manera conjunta (Martínez, Álvarez, 2005)

En definitiva, són molts els beneficis que comporten que hi hagi una bona relació entre la família i l'escola durant totes les etapes educatives, ja que els infants i joves van adquirint unes competències que a la llarga s'aniran convertint en agents de millora per a la societat i la població en general. (Comellas, 2008).

5.3 Àrees o modalitats de cooperació de les famílies

L'estudi dut a terme per Martínez et. al (2000) en centres docents es constata la validesa de sis àrees o modalitats de cooperació entre pares i mares i el centre educatiu.

ÀREES		INCLOU
Àrea I	El centre com a font d'ajuda familiar	Tutories, informació cursos educatius, creació d'escola de pares, informació sobre el projecte educatiu de centre (PEC), plans d'assignatures...
Àrea II	La família com a font d'ajuda al centre	Informació sobre el desenvolupament físic, afectiu, social i motivacional del fills, amb les dades es poden efectuar diagnòstics, problemes conductuals...
Àrea III	Col·laboració de pares i mares en el centre	Activitats extraescolars, celebracions en el centre, viatges de fi de curs, visites culturals...
Àrea IV	Implicació dels pares i mares en les activitats d'aprenentatge dels fills a casa	Consultes sobre la marxa acadèmica dels fills, orientació sobre els hàbits d'estudis a casa, suport diari en els estudis (revisió llibretes, demanar la lliçó, proporcionar explicacions, consultes bibliogràfiques...)
Àrea V	Participació dels pares i mares en els òrgans de gestió i decisió del centre	L'assistència de representants de pares i mares al consell escolar, o altres reunions del centre.
Àrea VI	Connexió i coordinació del centre i les famílies amb altres entitats comunitàries.	Col·laboració amb altres entitats socials per complementar l'oferta educativa en matèries transversals com l'educació per a la salut, prevenció del consum de drogues, educació vial...

Taula 3. Àrees de cooperació familiar. Elaboració pròpia. Basat en Martínez,(1992); Martínez i San Fabián, (2002).

5.4 Marc legal

5.4.1 Participació familiar en els òrgans del centre

Com ja s'ha explicat anteriorment es contempla la participació familiar dins els centres educatius i per això surt la necessitat de regular-ho a nivell normatiu. Fent un recorregut per les lleis educatives en trobem que amb la promulgació de la Llei General d'Educació (1970) els pares tenen dret a ser escoltats i informats pels docents sobre el rendiment acadèmic dels fills. A més es contempla el dret a participar en el procés educatiu i en el desenvolupament del projecte educatiu.

És en el 1980 amb l'aprovació de la primera Llei Orgànica de la Democràcia que es fa el primer intent de participació dels pares a l'escola en consonància amb el que estipula la Constitució del 1978. Concretament en l'article 27.7 en la secció primera dedicada a "Derechos y Libertades " s'especifica: "Los profesores, los padres y, en su caso, los alumnos intervendrán en el control y gestión de todos los centros sostenidos por la Administración con fondos públicos, en los términos que la ley establezca " (Sánchez, 2011).

La Llei Orgànica d'Educació 2/2006 (LOE) en el seu preàmbul manifesta que per garantir l'equitat i la qualitat s'ha d'afavorir a que es doni:

La participación de la comunidad educativa y el esfuerzo compartido que deben realzar los alumnos y alumnas, las familias, el profesorado, los centros, las Administraciones, las instituciones y la sociedad en su conjunto constituyen el complemento necesario para asegurar una educación de calidad con equidad.

5.4.2 Associacions de pares i mares

Amb la Llei Orgànica 5/1980 per la qual es regula l'Estatut de Centres Escolars (LOECE) es van regular els estatuts per la creació de les associacions de pares i mares dels alumnes (APIMAS). Aquesta llei volia trobar una sistema de col·laboració de major amplitud i per això es van crear el Consell Escolar de Centre, òrgan que representa tots els sectors implicats en la comunitat educativa (Quiroga, 2014).

Pel que fa a les funcions que es reconeixen a les associacions de pares i mares envers la participació dins el centre les trobem recollides en el Decret 120/2002 pel qual s'aprova el Reglament Orgànic dels Centres d'Educació Secundària a les Illes Balears. De les funcions que tenen encomanades hem seleccionat les que fan referència a la relació entre família-centre (traducció pròpia):

- l) Fomentar la col·laboració entre els pares, les mares o tutors legals, alumnes, professorat i l'associació d'alumnes de l'institut per millor el seu funcionament.
- m) Fomentar la col·laboració entre el professorat i la pròpia associació de pares i mares dels alumnes.

5.4.3 Funcions del professorat

A la LOMCE en el títol III, capítol I, Article 91 parla de les funcions del professorat; pel que fa a funcions específiques del professor en quant a la relació amb les famílies aquestes en concret en fan referència (traducció pròpia):

- c) La tutoria dels alumnes, la direcció i l'orientació del seu aprenentatge i suport en el procés educatiu, en col·laboració amb les famílies.
- h) La informació periòdica a les famílies sobre el procés d'aprenentatge dels seus fills i filles, així com l'orientació per a la cooperació en el mateix.

5.4.4 Funcions del professorat tutor

En el Decret 120/2002 en el qual s'aprova el Reglament Orgànic de Centres d'Educació Secundària en el Capítol V l'article 56 fa referència a les funcions dels tutor i pel que fa a la relació amb els pares hem seleccionat les següents (traducció pròpia):

- c) Proporcionar a l'inici de curs, a l'alumnat, als pares i mares o als tutors legals, informació documental o en el seu defecte, indicar on ho poden consultar tot al que es refereixi a calendari escolar, horaris, hores de tutoria, activitats complementàries i extraescolar previstes, programes escolars, criteris d'avaluació del grup i normes de convivència.
- i) Informar als pares, mares o tutores legals, al menys tres vegades a l'any, als professors i als alumnes del grup de tot allò que les concerneixi en relació a les activitats docents i el rendiment acadèmic.

5.5 Problemàtica actual

Existeixen divergències d'opinió en quant a la relació família - escola pel que fa als agents implicats en aquest procés (docents, alumnat i famílies) donat que, com és evident, cadascú té el seu propi punt de vista envers aquesta relació.

Pel que fa a les famílies, sembla que no acaben de trobar el seu lloc dins el dia a dia dels centres i/o no estan prou preparades per participar-hi formalment (Feito, 2010, citat a "l'informe com participen pares i mares a l'escola"). A més cal tenir en compte que molts pares i mares es troben amb obstacles que no afavoreixen aquesta participació com puguin ser la inestabilitat laboral, la pluriocupació, les obligacions familiars, o la cura de la llar entre altres i no veuen que se'ls doni cap alternativa (Ferrer, 2005).

Com es pot observar, apareixen opinions contràries, on es culpabilitzen els uns amb els altres (família i institució), fet que genera un distanciament, entre els dos agents principals en el procés d'ensenyament dels fills i fa que hi hagi un clima negatiu entre les dues parts; tal vegada el simple fet de no saber actuar per part de les famílies i el fet de no aportar cap tipus de solució o millora per part de la institució educativa fa que aquesta cooperació entre ambdós sigui inexistent. (Comellas, 2001 citat per Comellas, 2008).

Aquestes diferències entre l'entorn familiar i el sistema educatiu formal poden provocar conseqüències negatives en el desenvolupament dels alumnes. Com pugui ser per exemple que podem trobar alumnes que viuen una realitat molt distinta al centre envers casa seva; diferències entre el tracte i conductes que reben al centre i a casa; incongruències en els valors que es transmeten...(Oliva, Palacios, 2005).

En quant a les institucions educatives també es poden donar una sèrie de fets que no afavoreixen la percepció que tenen les famílies del centre. Alguns d'aquests fets segons diversos autors (National Parent Teacher Association, 1998; Comer, 1999; Ellis i Hughes, 2002 citat per Ferrer, Martínez 2005) són:

- Experiències negatives prèvies en el marc escolar, com alumnes i/o com a pares i mares.

- Manca d'acomodació de les pràctiques escolars a la diversitat de les famílies.
- Poca voluntat dels mestres a invertir temps i recursos perquè les famílies participin més activament a l'escola.
- Manca de temps.
- Barreres idiomàtiques.
- Desconeixement per part dels pares i mares sobre com poden contribuir a l'escola.
- Diferència de registre, no resolta, entre el llenguatge dels mestres de l'escola i el dels pares i les mares.
- Manca de formació específica dels mestres en matèria de treball i col·laboració amb pares, mares i altres familiars. (p.73)

ESTUDI DESCRIPTIU

6. Justificació de l'estudi

Després d'haver realitzat una anàlisi teòric sobre els tema que ens ocupa podem veure que és un tema de gran importància que hi hagi una bona relació entre la família i l'escola durant totes les etapes educatives, especialment en l'adolescència.

Per tal de poder conèixer quines és la realitat d'aquesta relació s'ha dut a terme un petit estudi als centres d'Educació Secundària del municipi de Sóller.

Amb l'estudi volem conèixer l'opinió de les famílies, i com viuen la seva relació amb el centre.

La nostra intenció és que a partir dels resultats obtinguts si es confirma la nostra hipòtesis dissenyarem una proposta d'actuació que s'ajusti a les necessitats reals per a que la puguin dur a terme els centres educatius i ajudar a que aquesta relació sigui constant durant tota l'educació secundària.

7. Objectius i hipòtesis de l'estudi

L'objectiu principal d'aquest estudi és:

Recollir i conèixer l'opinió de les famílies envers la seva relació amb el centre.

A partir d'aquests objectiu proposem la següent hipòtesis:

- La implicació familiar en els centres educatius a l'etapa de secundària és molt poc freqüent degut a que el sistema de comunicació que proporciona el centre educatiu és insuficient i la relació tendeix a disminuir considerablement.

8. Metodologia

Es tracta d'un estudi de caire descriptiu ja que es pretén identificar els elements clau o variables que influeixen directament en la hipòtesis que plantegem (Martínez 2006).

8.1 Mostra de l'estudi

L'estudi en qüestió s'ha dut a terme al municipi de Sóller, situat al nord-est de Mallorca. El municipi consta de 13.791 habitants.

En el poble hi ha tres centres d'Educació Secundària, dos d'ells són concertats (Sagrats Cors, Es Convent; Sant Vicenç de Paül) i un públic (IES Guillem Colom Casanoves). En aquest darrer hi arriben alumnes d'altres pobles veïns com Deià o Bunyola.

Després de contactar amb els orientadors dels tres centres que hi ha al poble es va presentar el treball en qüestió i aquests van transmetre la informació a l'equip directiu per veure si estarien interessats en col·laborar. Finalment només vam comptar amb la participació de dos dels centres Sant Vicenç de Paül i l'IES Guillem Colom Casanoves. L'altre centre per motius de protecció de dades va trobar que preferia mantenir-se al marge de l'estudi.

L'IES Guillem Casanoves és un centre públic amb un total de 574 alumnes matriculats i més concretament 346 alumnes que cursen l'ESO. Hi ha quatre línies per a cada curs d'ESO.

El centre Sant Vicenç de Paül té un total de 150 alumnes a secundària repartits en quatre cursos d'una línia llevat del 3r curs d'ESO que té dues línies.

Per seleccionar la mostra en el cas del centre públic, ja que és un centre amb un nombre elevat d'alumnes vam pensar agafar dues línies de cada curs, concretament es va passar als grups 1r d'ESO A i B, 2n d'ESO B i C, 3r d'ESO B i C, 4rt d'ESO B i C.

Pel que fa al centre concertat ja que només és d'una línia, exceptuant el tercer curs, es van seleccionar tots el cursos i d'aquesta manera obtenir un nombre equiparat de famílies participants.

8.2 Instruments

Per conèixer l'opinió dels pares envers el tema que ens ocupa es va crear un qüestionari. Per a l'elaboració del qüestionari vam fer una pluja d'idees per veure quines preguntes serien les més idònies i ens permetrien recollir més informació per a l'estudi en qüestió. Per tal de fer la selecció de les preguntes vam haver de determinar amb claredat quin tipus d'informació necessitàvem i de qui volíem aquesta informació, degut a què era important per l'estil de redacció de les preguntes (Martínez, 2002 citat per Fernández, 2007).

Es va elegir aquesta eina, perquè vam pensar que seria una manera eficaç per a les famílies de poder respondre a molta informació sense haver d'invertir molt de temps. (Veure Annex núm. 1)

El qüestionari compta amb un apartat de dades bàsiques que inclou la formació acadèmica dels pares, la professió i si són membres de l'AMPA. La resta de preguntes són de temàtica variada envers el tema que ens ocupa. Pel que fa al tipus de respostes en trobem de resposta tancada, d'altres amb escala de valoració i també de resposta oberta.

Els ítems del qüestionari recolliran informació sobre aquests aspectes:

- Com puntuen els pares la relació amb el centre.
- Si coneixen als membres de l'equip directiu.
- La relació família-tutor
- Quin és la principal via de comunicació amb el centre.
- Quins són els principals motius de comunicació.
- Opinió dels pares envers com és la relació en comparació a altres etapes educatives.
- El seu punt de vista sobre com podrien millor la relació.
- Quina demanda farien al centre.

8.3 Temporització

Primer de tot el qüestionari va ser enviat a les orientadores del centre perquè el revisessin i el van fer arribar a l'equip directiu perquè aquest dones el seu consentiment per poder repartir-lo entre les famílies. Una vegada obtingut el consentiment dels equips directius es va procedir a dur els qüestionaris als centres. El qüestionari anava acompanyat d'una circular informativa per als pares de que era una col·laboració voluntària i totalment anònima i que no tindria cap efecte cap a ells ni als seus fills.

Els qüestionaris es varen fer arribar a 300 alumnes d'ESO durant el curs 2016/2017 al municipi de Sóller, cent cinquanta qüestionaris a cada centre. Es va decidir aquesta xifra perquè el centre concertat tenia una sola línia i en comparació al centre públic hi havia molta diferència en el nombre d'alumnes i per aquest motiu vam entregar el qüestionari a totes les famílies del centre concertat i a la meitat de les famílies del centre públic per tal de fer un estudi equiparat.

Els qüestionaris es van entregar als alumnes el mes d'abril i es va posar un termini de quinze dies per a què els pares el responguessin i després retornar-los cadascú al seu tutor. Una vegada passats els quinze dies, l'orientadora del centre públic va parlar amb alguns tutors i trobaren que hi havia molts poc qüestionaris i vam decidir donar una setmana més de temps a veure si n'arribaven més. Una vegada passades les tres setmanes les orientadores de cada centre es van encarregar de recollir tots el qüestionaris que havien anat rebent els tutors i ens van informar per anar a fer la recollida.

8.4 Resultats

Pel que fa al nombre de qüestionaris que hem rebut contestats cal dir que no ha estat el nombre esperat ja que hi ha hagut un nombre elevat de qüestionaris no retornats i això suposa que la mostra no es representativa per a tota la comunitat per la qual s'havia plantejat l'estudi.

Pel que fa al centre públic s'han retornat 52 qüestionaris, i pel que fa al centre concertat 68. És a dir, un total de 110 qüestionaris; representen un 36% del total de qüestionaris entregats.

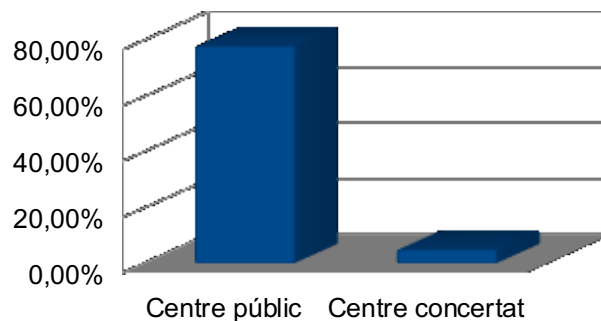
Malgrat el nombre de qüestionaris no ha estat tan alt com esperàvem són un total de 110 famílies les que han decidit col·laborar en l'estudi. No podem dir que sigui una representació generalitzada de tot el municipi però pensem que serveix per poder fer una gran aproximació al punt de vista de les famílies.

Una vegada havent fet el buidatge de les respostes dels qüestionaris realitzats a les famílies a trets generals les aportacions més significatives són les següents:

- Ens trobem en què al primer cicle de l'ESO al centre públic hi ha un 78% famílies que no coneixen als tutors dels seus fills, ni als màxims responsables de la direcció del centre.

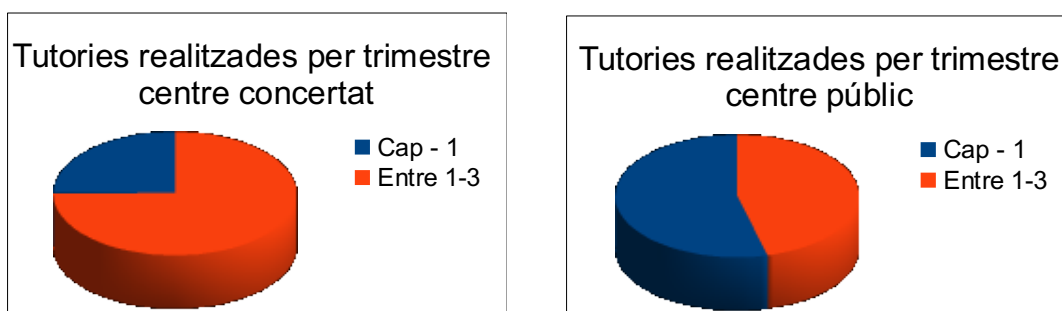
A l'IES públic la relació sembla que va perdent força a mesura que passen cap al segon cicle, en comparació al centre concertat, ja que sembla que es manté més constant. Pel que fa al centre concertat sembla que predomina un clima més familiar i es veu una relació més estreta, ja que un 95% de les famílies coneixen al tutor dels seus fills; tal vegada sigui pel fet d'haver cursat en el centre l'etapa d'educació primària.

NO coneixen al tutor del seus fills

Gràfic 2. Percentatge de famílies que no coneixen al tutor.

- Al centre concertat un 75% de les famílies realitzen d'una a tres tutories per trimestre (com a mínim), pel contrari a l'IES públic ens trobem que a final de curs hi ha un 54% dels pares que no han realitzat cap tutoria amb el tutor més que la de l'inici de curs (en grup).

Gràfic 3. Tutories realitzades per trimestre.

- Al dos centres el principals mitjans de comunicació per tenir relació amb el professorat es fa a través de l'agenda (47%). I el segon mitjà més emprat és tutoria presencial (33% al concertat i 23% al centre públic).

Gràfic 4. Mitjans de comunicació més emprats als centres.

- Per altra banda, hi ha famílies que troben que la relació existent és l'adiant per l'edat que tenen els alumnes, és a dir, ho justifiquen amb una major independència de l'alumnat. Pel contrari altres pares diuen que amb tanta "independència" es perd molta informació pel camí i es troben poc informats. Amb la implantació de les noves tecnologies algunes famílies es queixen de que els comunicats via missatge de text són insuficients i poc personals i pensen que abans era més directe.
- Pel que fa al centre concertat en cursos anteriors els pares tenien accés a l'eina educativa i podíem fer un seguiment de totes les notes, tasques, treballs i comentaris que feien els professors però aquest any s'ha deixat d'emprar i ho troben en falta.
- Pel que fa a com veuen la relació en comparació a l'etapa de primària, la majoria coincideix en què és un gran canvi, que es troben perduts tant els alumnes com pares (sobretot els que arriben de nou al centre) i es senten en certa mesura deseparats.

- Són moltes les famílies, que coincideixen en què només s'informa de les sancions, o quan hi ha problemes sinó no hi ha molta més comunicació.

8.5 Reflexions sobre els resultats

Un cop dut a terme l'anàlisi dels resultats volem destacar aquells que han estat més significatius al nostre parer.

➤ *Les famílies no coneixem als tutors*

És sorprenent que hi hagi un 78% de les famílies que no coneixin al tutor del seu fill això significa que gairebé no tenen relació. De fet ens trobem en que hi ha queixes de manera general per part dels pares sobre la poca relació que es manté o que no la troben suficient però en canvi la puntuació global que donen del centre es satisfactòria. Ens podem aventurar a dir que deuen compensar la manca de relació amb altres aspectes que afavoreixen a l'aprenentatge dels seus fills.

➤ *Tipus de relació*

Pel que fa al tipus de relació al centre concertat, tenint en compte que és més petit la relació és molt més familiar, a l'IES públic al nostre parer sembla que hi ha un desbordament generalitzat, degut a que hi ha un nombre elevat d'alumnes i l'atenció que es presta és insuficient.

➤ *Mitjans tecnològics per afavorir la relació amb les famílies*

L'abast a les noves tecnologies és una realitat, que també arriba a l'àmbit educatiu tot i que pensem que hi ha centres que tal vegada estan més dotats que altres degut a que tenen més recursos. Pensem que no es treu el profit suficient a les noves tecnologies ja que per exemple alguns pares parlen dels missatges de text com a mitjà de comunicació amb el centre però creiem que un missatge de text ha de ser molt reduït i poc personalitzat per aportar un mínim de informació perquè no emprin el correu electrònic que es pot enviar un missatge més complet i personal de cada alumne?

➤ *Problema de compatibilitat horària*

Altre aspecte important és el problema horari ja que és una realitat de moltes famílies que diuen que tenen horaris incompatibles per acudir als centres, si són moltes les famílies que es troben en aquesta situació es podria trobar una eina a través de la plataforma educativa per poder comunicar-se ja sigui amb la webcam o amb una videoconferència per exemple. Hem de tenir clar que tal vegada no tothom estaria preparat per emprar aquesta eina de manera quotidiana però es podria fer un tutorial per ensenyar als pares a emprar-la.

➤ *Demandes que fan les famílies*

Les demandes que fan les famílies i que ens han semblat més rellevants són les següents:

Un nombre elevat de famílies demana que els horaris de tutoria siguin més flexibles ja que són molts que treballen fora del municipi i els hi suposa una incompatibilitat horària. Davant la manca de tutories, els pares demanen que s'hauria de fer una tutoria per trimestre amb totes les famílies i sinó es possible almenys s'hauria de fer-ne una a final de curs. En relació al nombre de tutories o reunions que es duen a terme proposen que els comentaris/observacions a les notes aportin més informació qualitativa. A més de que hi hagi major coordinació entre el professorat i el tutor, sobretot quan hi ha una tutoria ja que es troben que demanen al tutor sobre una assignatura en concret i no en sap res.

Molts són els que demanen que es duguin a terme activitats obertes per a les famílies en el centre, ja siguin jornades, setmanes culturals etc.

PROPOSTA D'ACTUACIÓ

9. Justificació de la proposta

Per tal de millorar la relació de la família i el centre educatiu, des del Departament d'Orientació proposarem a la direcció del centre incloure dins el Pla d'Acció Tutorial (PAT) el programa: “**Junts, molt millor**” per crear i/o millorar aquesta relació tan important en l'etapa de secundària. Tot i saber que aquesta relació és clau en el procés d'aprenentatge de l'alumnat tant famílies com el mateix centre es troben en cert descontent fet que provoca que aquesta relació es converteixi en un col·laboració esporàdica, limitada a complir amb els mínims sense cap intencionalitat. Volem treballar la inseguretat, la manca de comunicació, el descontent per part de les famílies i la falta de confiança per tal d'anar junts cap un mateix objectiu.

Si sabem que la relació entre la família i el centre educatiu és important i que proporciona beneficis en el procés d'ensenyança-aprenentatge de l'alumnat no podem deixar-ho de banda. Ens trobem en que tot el que s'està fent fins ara no fa que aquesta relació sigui favorable o millori i per això pensem que cal fer un esforç i dedicar-hi temps per tal d'aconseguir un canvi.

Per això la nostra proposta és diferent a tot allò que es du a terme actualment i pretén treballar dos aspectes; en primer lloc treballar amb el professorat redissenyant la primera reunió de principi de curs amb les famílies ja que pensem que és el primer contacte que s'estableix amb els pares i aquesta primera impressió ha de marcar la relació de tot el curs i per això creiem que es necessari donar-li més protagonisme; i en segon lloc es proposa realitzar **visites educatives al domicili** pensat per aquelles famílies que els costi establir o mantenir el contacte amb el centre. Sabem que aquesta proposta suposarà temps i dedicació per part del professionals del centre però està en les nostres mans aconseguir el canvi i millorar aquesta relació.

La visita domiciliària com estratègia, s'empra molt dins l'àmbit de *School Social Work* com una especialitat del treball social i volem incorporar aquesta nova proposta com estratègia per aconseguir que les famílies es sentin properes al centre i puguin col·laborar de forma conjunta, com una tècnica més per tal de fer veure a la família que es pot treballar conjuntament i que suposarà beneficis per als seus fills (Razeto, 2016).

La proposta es regirà per les següents fases de treball seguint el cronograma que podeu trobar a l'annex 2.

Fase 1 DETECCIÓ	Fase 2 CONTACTE	Fase 3 IMPLEMENTACIÓ
<ul style="list-style-type: none"> - Anàlisi de necessitats (famílies). - Check-list per al professorat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Redissenyar la primera reunió amb les famílies. - Formació del professorat de com fer-ho 	<ul style="list-style-type: none"> - Visites domiciliàries - Formació del professorat

Taula 4. Fases de la proposta

10. Objectius generals de la proposta

Per tal de poder dur a terme la nostra proposta a nivell general proposem dur a terme els següents objectius:

- a) Recollir informació per conèixer el punt de vista de les famílies del nostre centre.
- b) Millorar la relació entre el centre i les famílies

I a nivell més específic ens proposem els següents objectius:

- a.1) Conèixer la realitat familiar
- b.1) Implicar a les famílies en el procés d'ensenyança-aprenentatge dels seus fills.
- b.2) Implicar al professorat envers la importància de mantenir una bona relació amb les famílies.

11. Desenvolupament de la proposta

11.1 Fase 1: Detecció

11.1.1 Anàlisi de necessitats (família)

En primer lloc, la proposta compta amb la opinió de les famílies, i per això des de el centre es farà arribar a cadascuna d'elles un qüestionari en línia a través de la plataforma del centre, (veure Annex 3). Aquest qüestionari servirà per fer un anàlisi de les necessitats que presenten les famílies envers la seva relació amb el centre, com veuen aquesta relació i com creuen que es podria millorar. D'aquesta manera poder veure quines són les mancances reals amb que ens trobem i poder actuar conseqüentment.

El departament d'orientació serà l'encarregat de dur a terme aquesta tasca i fer el buidatge, un cop retornat.

- **Objectius**

- Analitzar i valorar la vinculació de la família amb el centre.
- Veure si la relació que hi ha (si n'hi ha) s'ajusta a les seves necessitats.
- Saber quins són els motius principals de demanda de tutories.
- Conèixer les expectatives de la família amb el centre.

- **Instruments**

- El qüestionari serà totalment anònim, comptarà amb una apartat de dades bàsiques per conèixer una mica el perfil familiar.
- Les preguntes s de resposta breu; amb numeració, d'elecció múltiple i de si o no.
- El qüestionari s'activarà durant el tercer trimestre, per tal de poder veure com ha estat la relació família-centre durant el curs escolar. Les famílies rebran una circular informativa amb les dades que estarà disponible el qüestionari al Moddle ¹i com accedir-hi.

¹ Moddle: Software dissenyat per als educadors per ajudar a crear cursos en línia d'alta qualitat i entorns d'aprenentatge virtuals.

- **Buidatge**

- Els tutors seran els encarregats de repartir les circular per a la realització dels qüestionaris del seu grup.
- El DO durà a terme el buidatge de la informació i prepararà un informe /graella amb els resultats.
- Els resultats obtinguts s'empraran per ajustar millor la proposta i es mostraran a trets generals al professorat.

11.1.2 Check-list per al professorat

Per tal de que el professorat conegui la realitat de com és la seva relació amb les famílies del grup al qual tutoritza proposem la realització d'un check-list². Hem pensant amb aquesta eina ja que és una manera ràpida i sistemàtica d'aconseguir informació, que servirà al professorat per valorar com es aquesta relació.

Hem elaborat un check-list amb dotze ítems, identificant els punts que més ens interessin i prioritzant els continguts avaluable envers la relació entre tutor i família fent que sigui breu i bo de respondre pel professorat (Oliva 2009 citat per Cardona, Restrepo, 2013).

Aquesta llista de control va dirigida als tutors de cada grup per veure com és relació que mantenen amb les famílies i conèixer a quin punt es troba; d'aquesta manera podran valorar quins són els punts forts i veure quins aspectes cal millorar en funció de la puntuació obtinguda (veure Annex 4).

- **Objectius**

- Conèixer quin tipus de relació manté cada tutor amb les famílies del grup.
- Que els professors prenguin consciència dels resultats obtinguts per a poder seguir i/o millorar la relació amb la família.

² Check-list llistat de preguntes de control en forma de qüestionari, que permet verificar el grau d'assoliment de certes activitats amb fins determinats (Cardona, Restrepo 2013).

- **Realització check-list**
 - El departament d'orientació farà arribar a cada tutor el check-list.
 - Un cop realitzat es retornarà al departament per analitzar els resultats obtinguts i contrastar-los amb els qüestionaris de les famílies del grup al qual es tutoritza.

11.2 FASE 2: Contacte

11.2.1 Redissenyem la primera reunió de curs

Des del DO pensem que cal donar una volta al primer contacte que mantenen els tutors amb les famílies, que és la primera reunió del curs. Ens trobem que un 54% de les famílies no torna a parlar més amb el tutor si no és a aquesta reunió de grup, per tant des del nostre punt de vista creiem que aquest primer contacte ha de ser una oportunitat per establir vincles i donar peu a que es generin situacions de col·laboració conjunta ja que tal vegada no es tindran altres ocasions (en segons quines famílies) durant la resta de curs. Per això el propòsit és que a partir d'aquesta reunió inicial vagin sorgint una cooperació continuada durant tot el curs per tal d'afavorir el procés d'aprenentatge de l'alumnat ja siguin en altres reunions grupals o individuals.

- **Com ho treballarem?**

Ho treballarem des de aquests quatre punts:

1 FORMACIÓ PROFESSORAT PLUJA D'IDEES	2 CREACIÓ EQUIPS DE TREBALL
3 RECOLLIM LA INFORMACIÓ I PLANIFICACIÓ	4 DUR-HO A TERME
AVALUAM	

1. Formació professorat. Pluja d'idees

Es duran a terme dues sessions amb tots els tutors per tal d'explicar que entre tots podem redissenyar el primer contacte amb les famílies; la primera sessió serà de caràcter formatiu on es tractarà d'explicar noves metodologies per dur a terme a les reunions inicials de curs ja que així com es fan fins ara sembla no afavoreix a la participació familiar. A més es presentaran els resultats obtinguts del qüestionari realitzat per les famílies i així els tutors coneixeran la opinió dels pares. Després la segona sessió serà més dinàmica ja que es durà a terme una pluja d'idees on cada professional podrà donar a conèixer les seves opinions, motivacions o inquietuds sobre com fer-se amb les famílies.

Durada

Primera reunió: 1 h	Segona reunió: 1 h
5 min: presentació proposta	10 min: per realitzar la presentació
10 min: exposició resultats qüestionaris famílies.	10 min: perquè cadascú escrigui el que vol dir
40 min: explicació noves metodologies	30 min: de posada en comú
5 min: aportacions i dubtes	10 min: recopilació del més rellevant

Material: full registre perquè cada professor pugui anar anotant el que li sorgeixi i poder escriure les aportacions dels altres. (Veure Annex 5)

2. Formació equips de treball

Es formaran grups de treball per curs, és a dir s'ajuntaran els tutors de cada curs i formaran un equip de feina i a cada equip també hi haurà la participació dels professors de suport per tal de tenir present l'alumnat que presenta necessitats específiques de suport educatiu (NESE). En aquesta fase s'ha d'aconseguir pensar una proposta que s'ajusti a les necessitats familiars i professionals. Els professionals poden cercar informació, pràctiques que es duguin a terme a altres centres, consultar a altres membres de la comunitat educativa de com donar un gir a la típica reunió d'inici de curs.

Durada: de 3 a 6 hores (les hores són orientatives, en funció del que necessiti cada grup)

3. Recollida de la informació i planificam

S'ha de recollir tota la informació per part de tots els membres del grup i es proposaran les idees clau. A partir d'aquí s'ha de dur a terme la planificació de la proposta. S'ha de crear un prototip de reunió i fer una planificació acurada de les activitats que es volen dur a terme.

Durada: 4-6 hores

4. Dur-ho a terme

Realitzar la reunió amb les iniciatives proposades. Aquesta reunió marcarà la relació amb les famílies durant tot el curs, d'aquesta poden sorgir altres tipus de quedades amb les famílies per tal d'establir vincles.

Un membre del DO assistirà a les reunions per donar un punt de vista extern de com ha vist el funcionament i la seva opinió servirà per tenir-ho en compte a l'hora de fer l'avaluació.

- **Avaluació**

Com ho avaluarem?

Cada professional valorarà com ha sortit la reunió que ha dut a terme. S'haurà de tenir en compte si s'ha seguit la planificació preparada anteriorment, si creuen que han aconseguit congeniar i engrescar als pares a participar i treballar conjuntament amb el centre, si el clima ha estat agradable, si s'han donat condicions comunicatives favorables, si les eines emprades han estat les adequades, entre altres aspectes que cada professional cregui important que s'hagin de tenir en compte per millorar.

11.3 FASE 3: Implementació

11.3.1 La visita educativa al domicili

Des del DO hem pensat amb les visites educatives al domicili com alternativa a les tutories o reunions per aquelles famílies que presentin una escassa o nul·la relació amb el centre o aquelles famílies que els costi establir relació.

La visita domiciliària no es considera una tècnica en si mateixa sinó que fa referència a un conjunt de tècniques; ja que es du a terme la entrevista i la observació. Aquesta pràctica ofereix un marc idoni per conèixer de primera mà les carències, conflictes o necessitats així com també els recursos i potencialitats dels quals es disposa (González, 2003).

Sabem que suposarà un esforç i implicarà molta dedicació per part dels professionals del centre però és hora de fer un canvi. D'aquesta manera el centre per la seva part establirà un contacte més proper amb elles i així aconseguirà que s'estableixi una relació constant de cara a la resta de cursos. S'espera crear un clima de confiança, on les famílies es trobin en un espai còmode i col·laborin.

Com és evident hi haurà famílies que no necessitaran la visita domiciliària ja que mantenen una relació adequada amb el centre durant tota l'etapa de secundària però sabem que hi haurà un nombre elevat de famílies que si que la requeriran, pensem que sobretot als primers cursos, degut a que els alumnes són nous al centre i a vegades costa establir el contacte.

Per poder fer una selecció de les famílies a les quals va dirigida la proposta proposem els següents criteris per poder prioritzar els casos que més ho necessiten:

- Alumnes NESE i NEE i poca relació amb les seves famílies.
- Alumnes amb més de tres assignatures suspeses al primer trimestre i que hi hagi poca participació/implicació familiar durant aquest període.
- Alumnes que presenten risc d'abandonament escolar.
- Alumnes i famílies en risc d'exclusió social.

Des del departament pensem que el fet de dur a terme aquesta iniciativa suposarà la millora en aspectes com:

- Generar un entorn de confiança entre les famílies i el tutor.

- La participació serà més propera ja que es durà a terme dins els seu entorn.
- Facilitar el desenvolupament de les accions que es volen proposar que s'han de treballar des de casa.
- Permetrà identificar o detectar necessitats reals que es desconeixen.
- S'obtindrà una visió general de la família.

- **Qui durà a terme les visites domiciliàries?**

Les visites domiciliàries les duran a terme els tutors de cada grup amb les famílies que estiguin dins dels grups prioritaris.

Si en un curs el nombre de famílies amb prioritat és molt elevat els professors de suport seran els encarregats de realitzar les visites domiciliàries a les famílies amb fills NESE, per tal de llevar càrrega al tutor i poder arribar a tothom.

- **Temporització de les visites?**

Dins les 26 hores lectives que ha de realitzar el professorat de Secundària es troba inclosa l'atenció a les famílies, i serà en aquest espai que es duran a terme les visites domiciliàries. Les visites es duran a terme entre les 9:00 i les 14:00 h en funció de l'horari lliure del tutor. En el cas que a la família no li vagi bé aquest horari com a cas extraordinari es podrà realitzar a una altra franja horària acordat prèviament per les dues parts.

La durada de la visita serà entre mitja hora i una hora. La primera visita serà més extensa ja que serà la primera presa de contacte i s'haurà de fer una entrevista amb profunditat.

- **Criteris de prioritat**

Com s'ha explicat anteriorment degut al nombre elevat d'alumnes que té cada tutor al seu grup s'hauran de prioritzar les famílies.

Serà durant el primer trimestre del curs que es decidirà quines són les famílies seleccionades per formar part del programa; ja que així també s'haurà vist qui no ha mantingut cap tipus de relació amb el centre o no s'hagi implicat molt. En la reunió d'equip docent es proposaran les famílies candidates, es posarà en comú i es duran a terme votacions per elegir-les.

Aquest curs serà el pioner i s'intentarà arribar a un 30 o 40 % de les famílies que es trobin en situació prioritària. Tot i així s'elaborarà un llistat de famílies de reserva per si ens trobem en què algunes de les famílies candidates no volguessin col·laborar i que es pugui dur a terme amb una altra família.

- **Com es duran a terme?**

Per a realitzar el primer contacte amb les famílies, es contactarà amb elles telefònicament i se'ls explicarà que han estat seleccionats per formar part del programa i saber si ells estan disposats a participar. A partir d'aquí si donen el seu consentiment s'ha de tenir en compte que el dia que es faci la visita al domicili convindrà que hi hagi els dos progenitors o tutors legals per tal d'obtenir el màxim d'informació envers l'alumne per això caldrà de concretar un dia i una hora que vagi bé a totes les parts.

Cada tutor tindrà un calendari mensual de visites per poder organitzar-se a l'hora de concretar les cites (veure Annex 6).

- **Preparació del professorat**

És important que la persona que realitzi les visites domiciliàries tingui uns coneixements tècnics i certes habilitats per garantir l'efectivitat d'aquestes. A més cal que es faci una bona planificació i per això és necessària una supervisió (Wasik y Briant, 2001 citat per Razeto, 2016).

Des del DO durem a terme el curs formatiu per al professorat, especialment dirigit als tutors d'aquest curs, perquè puguin realitzar les visites educatives al domicili de forma adequada.

El curs tindrà una durada de dos dies, ja que pensem que d'aquesta manera el professorat hi voldrà participar i no es farà pesat.

El curs seguirà el següent guió:

- Explicació de la visita domiciliària i com s'ha de dur terme.
- Com establir pautes de seguiment.
- Com avaluar el procés.

- **Objectius**

- Potenciar la vinculació familiar en el procés educatiu.
- Donar les eines per a millorar la relació amb les famílies.

- Aconseguir que el professorat mantingui una relació constant i propera amb les famílies.
- Aplicar les pautes d'avaluació per a millorar de cara als següents cursos.

- **Desenvolupament del curs**

El curs de formació tindrà una durada de dues sessions. La primera sessió serà més teòrica i la segona més dinàmica, es durà a terme un roll-playing que simularà una visita a un domicili familiar. Es demanarà la col·laboració a una família que simularà diferents models familiars amb els quals es podran trobar i saber com actuar i així poder crear una situació més real.

Pel que fa a la part més teòrica del curs, s'explicarà com s'ha de dur a terme tot el procés des de com preparar la visita fins a l'avaluació d'aquesta.

La part teòrica tractarà:

- Elaboració del pla de visita
- Preparació del material (guió entrevista, veure Annex 7)
- Consecució de la visita: moment d'arribada, presentació, explicació del motiu de la visita, realització de les preguntes preparades, interacció amb la família, orientacions i explicacions pertinents...
- Resumir els temes principals tractats o que s'han de treballar perquè s'hauran parlat moltes coses i coordinar la següent trobada (es proposarà que sigui al centre).
- Informe de la visita i avaluació de com ha anat.

- **Seguiment de la proposta**

Una vegada fetes les primeres visites al domicili, s'haurà aconseguit obtenir molta informació sobre l'alumne i la família. Serà el primer pas per començar a treballar plegats per tal de millorar el procés d'aprenentatge dels fills.

Si l'apropament a la família s'ha aconseguit amb la primera visita, la idea es que sigui la família la que acudeixi al centre i puguin realitzar les tutories pertinents durant la resta de curs o que el feed-back es faci des de els altres mitjans de comunicació que s'empren en el centre (ja sigui l'agenda, telefònicament...). Si pel contrari encara hi ha un distanciament i la família no mostra predisposició es

concretarà una altra visita al domicili a fi de que la relació es faci més estreta i s'aconsegueixi l'objectiu.

És convenient fer una reunió per trimestre, com a mínim, per tal de que el contacte amb la família continuï. Aquest seguiment no ha d'implicar que les coses no van bé, és a dir, s'ha de mantenir el contacte familiar tan si hi ha algun problema i s'ha de solucionar o i simplement per parlar de com va l'alumne.

Propostes de seguiment que es fan des de el centre:

- Es pot fer un seguiment mitjançant l'agenda o correu electrònic.
- Es pot fer un seguiment per telèfon.
- Es poden programar tutories cada cert temps.

Per tal de poder dur a terme les tutories de forma més eficient cada tutor tindrà a la seva disposició un full de seguiment de la tutoria per anotar els aspectes més importants i que serveixi per a futures reunions d'equips docents, juntes d'avaluació entre altres (veure Annex 8).

Un altre aspecte a tenir en compte, es que moltes vegades les famílies han de resoldre un problema o volen conèixer informació en concret d'una assignatura i el tutor no és el responsable d'aquesta assignatura i no sap com els ha d'ajudar. Per aquest motiu es proposa la creació d'una eina compartida entre tots els professors (veure Annex 9) d'un grup i el tutor perquè puguin posar els comentaris pertinents envers la seva assignatura i anar-ho actualitzant cada més i d'aquesta manera el tutor ho tingui a mà a l'hora de fer les visites o tutories de l'alumnat.

- **Beneficis de la visita domiciliària**

La visita educativa al domicili és una iniciativa diferent, és el centre educatiu qui dóna la passa per establir les relacions amb les famílies. Pensem que aquest contacte més proper beneficiarà la relació ja que serà una sessió molt ben preparada i personalitzada i si les famílies posen de la seva part s'aconseguirà un canvi important en la realitat del centre i repercutirà positivament en l'alumnat.

La visita al domicili és una eina fonamental que ens podrà donar a conèixer i a entendre la dinàmica familiar. Aquest apropament ens donarà pistes sobre possibles problemes que trobem amb l'alumnat i ens ajudarà a comprendre millor la situació (González, 2003).

Altres beneficis que comportarà serà que afavorirà una participació més àmplia i real. Un altre aspecte a favor és que es resoldrà el problema horari amb el que es troben les famílies ja que suposarà una major flexibilitat degut a que es pactarà prèviament l'horari per rebre al tutor.

A més el fet de realitzar la trobada al domicili familiar donarà confiança a les famílies ja que es trobaran en el seu ambient i no es sentiran estranyes (Salazar, 1993 citat per Velasco, 2003)

- **Cost de la proposta o possibles inconvenients**

Som conscients de què les visites al domicili no seran una tasca fàcil per dur a terme ja que suposa una preparació i dedicació important per part del professorat sense oblidar que les famílies també s'hauran de mostrar col·laboradores perquè la proposta tingui èxit.

Per aquest motiu és important que el professorat estigui predisposat de bon principi en dur a terme la proposta i assumir les hores de dedicació per tal de poder complir amb la seva tasca. Serà necessari empatitzar molt amb les famílies per a què aquestes ens obrin les seves portes i fer-los entendre que el que es vol aconseguir és establir una relació, evitant que es puguin sentir incòmodes o jutjats pel tipus de relació que hagin tingut amb el centre fins al moment per aquest motiu pensem que és fonamental la formació del professorat.

- **Avaluació**

Per tal de saber com ha funcionat la iniciativa de les visites al domicili a final de curs s'arribarà un qüestionari a totes les famílies que han format part del programa per tal de poder conèixer la seva impressió i si hi ha aspectes que caldria millorar.

També proposem una avaluació interna, és a dir el professorat haurà de valorar la seva tasca amb la recopilació de dades objectives durant les visites al domicili i com a seguit la relació a partir d'aquest moment.

12. CONCLUSIONS GENERALS DEL TFM

Amb aquest treball he volgut donar una visió general de la importància que té que es doni una bona relació entre les famílies i els centres educatiu a l'etapa de secundària així com també veure una mica com ha estat l'evolució d'aquesta. Per aconseguir-ho el TFM ha estat dividit en tres parts: la primera part fa referència a la fonamentació teòrica, una segona part que es centra en l'estudi descriptiu i la tercera part és la proposta de millora.

Per començar amb els qüestionaris realitzats a les famílies, he pogut veure que hi ha moltes mancances pel que fa a la comunicació del dia a dia, i he observat que es deixen de banda aspectes imprescindibles al meu parer com pugui ser que una família no conegui al tutor del seu fill/a i no es faci res per solucionar aquesta situació.

Després de fer l'anàlisi de la informació recollida, penso que es necessita arribar a un equilibri i donar lloc a un feed-back constant durant cada una de les etapes educatives, no només quan es presentin problemes, sinó que hi ha d'haver una comunicació constant tan si les coses van bé com si no hi van i d'aquesta manera poder millorar o solucionar el que sigui necessari.

Per això sorgeix la proposta de la realització de les visites educatives al domicili; una proposta que tal vegada a primera vista sembli impactant dins el món educatiu i tal vegada es pensi abans amb el cost que suposarà al professorat dur-les a terme que no pas amb els beneficis, però si no es fa un canvi i són els centres els que donen la passa aquesta relació mai arribarà a consolidar-se ja que la tendència es que a mesura que passen els anys la relació va minvant i no té perquè ser així ja que s'han mostrat molts dels beneficis que comporta que la relació és mantingui durant tot el procés d'ensenyança-aprenentatge.

Com qualsevol treball d'aquestes característiques i durada, una vegada finalitzat puc adonar-me de que hagués pogut tenir en compte altres aspectes que haguessin resultat interessants en l'estudi com per exemple considerar la variable de com és la relació del centres educatiu amb les famílies amb alumnat amb Necessitats Educatives de Suport Educatiu (NESE) en comparació a la resta; seria interessant per un futur estudi contemplar aquesta variable.

Per concloure dir que quan vaig començar el treball no era conscient ni de la càrrega que comportaria ni de l'amplitud d'aquest. Em dóna la sensació que és un no acabar, que sempre es poden canviar coses per millorar, ja que constantment em van sorgint idees, canvis, aspectes que considerava rellevants i que després veus que no ho són i altres que no em vaig plantejar i tal vegada serien importants; he comès errors però tot i així els atribueixo a un aprenentatge personal.

A nivell professional dir que haver fet un treball sobre la relació entre família i els centres educatius m'ha obert moltes qüestions i sobretot m'ha fet veure que hem de treballar i millorar aspectes per a què l'educació arribi a ser de qualitat. Si el dia de demà treballo en un DO com orientadora de ben segur que faré tot el possible per transmetre la importància d'aquesta relació i fer que la relació amb les famílies d'una manera o l'altra millori.

13. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Bolívar, A. (2006) Familia y escuela: dos mundos llamados a trabajar en común. *Revista de educación*, 339, 119-146. Recuperat a http://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/portal_social/index/assoc/miso1089/4_002.dir/miso10894_002.pdf

Brotto, M.(?) Breves consideracions de la historia de la Educación. *Grupo educativo presencias*, Buenos Aires. Recuperat a <http://presencias.net/educar/ht1066.html>

Cardona, C., Restrepo, A, (2013). Herramientas de control: listas de chequeo. *Puntos de encuentro*. Recuperat a http://puntosdeencuentro.weebly.com/uploads/2/2/3/6/22361874/listas_de_chequeo.pdf

Ceballos M. (2009). La educación de los hijos e hijas de las familias homoparentales: familia y escuela a contracorriente. *Aula Abierta*, Vol.37,num 1, pp.67-78. Recuperat a <http://digibuo.uniovi.es/dspace/bitstream/10651/8376/1/AulaAbierta.2009.37.1.67-78.pdf>

Comellas M.J (2008). *Educar en la comunidad y en la familia: acompañando a las familias en el día a día*. Nau llibres- Edicions culturals valencianes,S.A. Periodista Badía 10. Recuperat a books.google.es/books

Decret 120/2002 pel qual s'aprova el Reglament Orgànic dels Instituts d'Educació Secundària. *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, 5 d'octubre de 2002, núm 120. Recuperat a <https://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=NTCS059452ZI179778&id=179778>

Decret 188/2003 de 28 de novembre, pel qual es regulen les associacions de pares i mares d'alumnes i les federacions i confederacions d'aquestes. *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, 6 de desembre del 2008, núm 169. Recuperat a <http://die.caib.es/normativa/html/070/020.html>

Decret 34/2015 pel qual s'estableix el Currículum de l'Educació Secundària Obligatòria a les Illes Balears. Illes Balears, 3 de maig, 2015. Recuperat a http://weib.caib.es/Normativa/Curriculum_IB/versio_consolidada/Versio_consolidada_Decret_342015_ESO.pdf

De León, B. (2011). *La relación familia-escuela y su repercusión en la autonomía y responsabilidad de los niños/as*. XII Congreso Internacional de Teoría de la Educación. Universidad de Barcelona. Recuperat a https://extension.uned.es/archivos_publicos/webex_actividades/5385/repercusiones8.pdf

Domínguez, S.(2010) La Educación, cosa de dos: La escuela y la familia. *Revista digital para profesionales de la enseñanza*, 8, 1-15. Recuperat a <https://goo.gl/R2JxFi>

Ferrer, G., Martínez, S. (2005). La formació de les famílies en el marc de l'escola inclusiva: un repte per a les comunitats d'aprenentatge. *Educar*, 35, 71-85. Recuperat a <http://educar.uab.cat/article/view/215>

Fernández, L. (2007). ¿ Cómo se elabora un cuestionario?. *Butlletí LaRecerca*, fitxa 8. Universitat de Barcelona. Recuperat a <http://www.ub.edu/ice/recerca/pdf/ficha8-cast.pdf>

Giné, C. (1998) El paper de la família i l'entorn microcultural en els processos d'integració. *Educar*, 22-23, 127. Recuperat a <http://www.raco.cat/index.php/Educar/article/view/20684>

Giner (2011). *Construcció de la identitat professional del tutor o la tutora de secundària*.(Tesi Doctoral). Universitat de Barcelona. Recuperat a http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/42478/2/AGT_TESI.pdf

Girón, M^a.C. (2012). *Diferencias en variables cognitivo-motivacionales, rendimiento académico, implicación familiar en alumnos con y sin dificultades de aprendizaje en Educación Secundaria Obligatoria*. Universitat d'Alacant, Alacant. Recuperat a https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/25092/1/Tesis_Giron.pdf

González, V. (2003). La visita domiciliaria, una oportunidad para el conocimiento de la dinámica relacional de la familia. *Rev.Servicios Sociales y Política Social*, nº 61, 63-68. Recuperat a <http://www.ts.ucr.ac.cr/binarios/meri/md-00005.pdf>

González-Pienda, J. (2008). Los retos de la familia hoy ante la educación de sus hijos: a educar también se aprende. *Revista Gallego-Portuguesa de psicología de la educación*. Vol, 15,2 Recuperat a http://ruc.udc.es/dspace/bitstream/handle/2183/7080/RGP_15-13_Cong.pdf?sequence=1

Gutiérrez, A., Tynerr, K. Austin, (2012). Educación para los medios, alfabetización mediática y competencia digital. *Comunicar*, nº 38, vol. XIX, 31-39. Recuperat a <http://www.redalyc.org/html/158/15823083005/>

Izquierdo, L. (2009). La educación en España durante la primera mitad del siglo XX. *Temas para la educación*, nº 5. Recuperat a <https://www.feandalucia.ccoo.es/indcontei.aspx?d=3516&s=5&ind=178>

Maffiote, E., Tur, M., Ferrer, I. I Herranz, P (2009). Les famílies: de la presència a la implicació. *Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, Vol.2, nº 1, 143-151. Recuperat a ["http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol2_num1/maffiotte-otros/index.html](http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol2_num1/maffiotte-otros/index.html)

Martínez, R., Álvarez, L. (2005). Fracaso y abandono escolar en Educación Secundaria Obligatoria: implicación de la familia y los centros escolares. *Aula Abierta*, nº 85, 127-166. Recuperat a <http://digibuo.uniovi.es/dspace/bitstream/10651/26950/1/AulaAbierta.2005.85.127-46.pdf>

Martínez, P (2006). El método de estudio de caso: estrategia metodológica de la investigación científica. *Pensamiento & Gestión*, nº 20, 165-193. Recuperat a <http://www.redalyc.org/pdf/646/64602005.pdf>

Ministerio de Educación Cultura y Deporte (2004). *Evolución del sistema educativa espanyol*. El sistema educativo espanyol. Madrid, MECD/CIDE. Recuperat a http://uom.uib.cat/digitalAssets/202/202199_6.pdf

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2014) *La participación de las familias en la educación escolar*. Madrid: Secretaría General Técnica. Recuperat a <https://www.mecd.gob.es/dam/jcr:8c2e037a-8673-4911-8594-d7aa12214d87/estudioparticipacion-pdf.pdf#page191>

Ley Orgánica 8/1985 reguladora del Derecho a la Educación, *Boletín Oficial del Estado*, 3 de julio de 1985. Recuperat a http://die.caib.es/normativa/pdf/80/1986-07-29_RD_1533-1986_BOE_180_29-7-86.pdf

Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. *Boletín Oficial del Estado*, 4 de mayo de 2006, núm. 106, pp.17158-17207. Disponible en: <http://www.boe.es/boe/dias/2006/05/04/pdfs/A17158-17207.pdf>

Ley Orgánica 8/2013, del 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa. *Boletín Oficial del Estado*, 10 de diciembre de 2013, núm. 295. Recuperat a <https://www.boe.es/boe/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12886.pdf>

Oliva, E., Villa, V. (2014). Hacia un concepto interdisciplinario de la familia en la globalización. *Justicia Juris*, V 10, n° 1, 11-20. Recuperat a: <http://www.scielo.org.co/pdf/jusju/v10n1/v10n1a02.pdf>

Padrós, M., Duque, E., Molina, S. (2011). Aportaciones de a investigación europea incluíd-ed para la reeducación del abandono escolar. *Avances en Supervisión Educativa*, n° 14. Recuperat a <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3692899>

Pañellas, M., i Alguacil, M.(2009) La relació família-IES: un estudi des de la perspectiva dels pares i de les mares. *Temps d'educació*, 37, 169-96.

Parada, J.L. (2010) La educación familiar en la familia del pasado, presente y futuro. *Educatio Siglo XXI*, Vol.28 (1), 17-40. Recuperat a <http://revistas.um.es/educatio/article/view/109711/104401>

Parellada, C. (2007). *La pedagogia sistèmica: L'educació continua bategant al compàs dels temps*. Rev. Aula d'Infant, 35, 35-39. Recuperat a <http://xtec.cat/crp-santcugat/pedagogiasistemicanoustemps.pdf>

Quiroga, B. (2014). Los consejos escolares y la participación en los centros. Revista digital de la Universidad de Padres. Parenting, 4. Recuperat a <http://universoup.es/4/explorandoelhorizonte/los-consejos-escolares-y-la-participacion-en-los-centros/>

Razeta, A. (2016). Estrategias para promover la participación de los padres en la educación de sus hijos: el potencial de la visita domiciliaria. *Estudios pedagógicos* 42, nº2, 449-462. Recuperat a https://scielo.conicyt.cl/scielo.php?pid=S071807052016000200026&script=sci_arttext&tlng=en

Riera, J. (2011). Les famílies i les seves relacions amb l'escola i la societat davant el repte educatiu, avui. *Educació Social* 49, 11-14. Recuperat a <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/250176/334761>

Velasco, A. (2003). La visita domiciliaria como programa para el abordaje de la familia. Universidad de los Andes. Recuperat a http://www.webdelprofesor.ula.ve/medicina/asdruve/materias/enfermeria_comunitaria1/Visita%20Domiciliaria%20.pdf

ANNEXES

ANNEX 1

QÜESTIONARI PER A LES FAMÍLIES DELS ALUMNES DE L'IES GUILLEM COLOM CASASNOVAS

Aquest qüestionari és voluntari i completament anònim. La informació que es recollirà és per un estudi únicament amb fins acadèmics.

Dades bàsiques

Edat:

Dona Home

Nombre de fills: Nombre de fills que cursen ESO:

Nacionalitat:

Estat civil:

fadrí casat/parella de fet separat/divorciat altres

Estudis:

sense estudis primaris secundaris superiors

Professió:

Es membre de l'AMPA? Si No

Presenta el seu fill alguna Necessitat Educativa de Suport Educatiu? Si No

Per favor, encercli la resposta que més es correspongui amb la seva situació personal

1. Com considera la seva relació amb l'escola?

Molt satisfactòria Satisfactòria Dolenta Molt dolenta No tinc relació

2. Coneix al director del centre? Si No I al cap d'estudis? Si No

3. Coneix al tutor del seu fill? Si No

4. Durant aquest curs, ha parlat amb el tutor del seu fill? Si No

En cas afirmatiu, en quantes ocasions i per quin motiu?

5. Com es comunica amb el tutor/orientador/professors per parlar del seu fill?

Mitjançant l'agenda Per telèfon Tutorials Altres

6. Coneix les hores de tutoria de tot el professorat del seu fill? Si No

7. A quantes tutorials heu assistit durant aquest curs escolar?

Cap entre 0-3 entre 3-6 entre 6-9 més de 9

Qui les ha sol·licitat? (família, tutor, professor...)

8. En funció del que hagueu contestat a la pregunta anterior, considereu adequat el nombre de tutories que heu realitzat? SI NO

9. Si heu contestat NO, per quin motiu?

10. Quins són els principals motius pels quals demanau una tutoria? (En podeu marcar més d'un).

Seguiment acadèmic (com van les notes dels exàmens, els treballs, lectures, realització de tasques...)

Convivència escolar

Absentisme escolar

Orientació acadèmica/ professional

Assessorament familiar (consultes que tengueu envers als estudis, comportament del seu fill, inquietuds...)

Altres motius:

11. El centre compte amb un servei d'informació per als pares? (informació de futurs events, dates d'exàmens, tallers, xerrades...)

Si

No

No estic segur

12. Es realitzen tutories/reunions col·lectives amb tots els pares? SI NO

En cas afirmatiu, per quin motiu?

13. Considera que hi ha prou comunicació entre família i escola? Perquè?

14. En quant a relació família-escola durant l'etapa de secundària, en comparació a altres etapes educatives, que en pensa?

15. El centre envia notificacions oportunes regularment (assistència, comportament...)

Si No No ho sé

16. En general, del 0 al 10, com puntuaria la seva relació amb el centre?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

17. Com creu que podria millorar la relació amb el centre?

18. Si pogués fer una demanda al centre, que demanaria?

ANNEX 2

CRONOGRAMA

PRIMER TRIMESTRE																
	SETEMBRE				OCTUBRE				NOVEMBRE				DESEMBRE			
Setmana	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Redissenyar reunió inicial																
Pujar el qüestionari per a les famílies a l'eina educativa																
Buidatge qüestionaris																
Preparació resultats qüestionaris																
Check-list al professorat																
Curs professorat visita domiciliària																
Elecció famílies programa V.D																
Inici visites																

SEGON TRIMESTRE														
	GENER				FEBRER				MARÇ					
Setmana	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4		
Seguiment i valoració V.D														
Avaluació														

ANNEX 3

QÜESTIONARI PER A LES FAMÍLIES DELS ALUMNES DEL CENTRE

Aquest qüestionari és voluntari i completament anònim. La informació que es recollirà és per la realització d'una proposta de millora que vol dur a terme el centre.

Dades bàsiques

Edat:

Dona Home

Nombre de fills: Nombre de fills que cursen ESO:

Nacionalitat:

Estat civil:

fadrí casat/parella de fet separat/divorciat altres

Estudis:

sense estudis primaris secundaris superiors

Professió:

Es membre de l'AMPA? Si No

Presenta el seu fill alguna Necessitat Educativa de Suport Educatiu? Si No

Per favor, encercli la resposta que més es correspongui amb la seva situació personal

1. Com considera la seva relació amb el centre educatiu?

Molt satisfactòria Satisfactòria Dolenta Molt dolenta No tinc relació

2. Coneix al director del centre? Si No I al cap d'estudis? Si No

3. Coneix al tutor del seu fill? Si No

4. Durant aquest curs, ha parlat amb el tutor del seu fill? Si No

En cas afirmatiu, en quantes ocasions i per quin motiu?

5. Com es comunica amb el tutor/orientador/professors per parlar del seu fill?

Mitjançant l'agenda Per telèfon Tutories Altres

6. Coneix les hores de tutoria de tot el professorat del seu fill? Si No

7. A quantes tutories heu assistit durant aquest curs escolar?

Cap entre 0-3 entre 3-6 entre 6-9 més de 9

Qui les ha sol·licitat? (família, tutor, professor...)

8. En funció del que hagueu contestat a la pregunta anterior, considereu adequat el nombre de tutories que heu realitzat? SI NO

9. Si heu contestat NO, per quin motiu?

10. Quins són els principals motius pels quals demanau una tutoria? (En podeu marcar més d'un).

- Seguiment acadèmic (com van les notes dels exàmens, els treballs, lectures, realització de tasques...)
- Convivència escolar
- Absentisme escolar
- Orientació acadèmica/ professional
- Assessorament familiar (consultes que tengueu envers als estudis, comportament del seu fill, inquietuds...)

Altres motius:

11. Heu assistit a tutories/reunions col.lectives amb tots els pares? SI NO

En cas afirmatiu, per quin motiu?

12. Considera que hi ha prou comunicació entre família i escola? Perquè?

13. Creu que el centre envia notificacions oportunes regularment (assistència, comportament...)

Si No No ho sé

14. En general, del 0 al 10, com puntuaria la seva relació amb el centre?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

15. Com creu que podria millorar la relació amb el centre?

16. Quina demanda faria al centre per tal de millorar altres aspectes importants?

ANNEX 4
CHECK-LIST PER AL PROFESSORAT (TUTORS)

Indica amb una X la resposta:

ÍTEMS	SÍ	NO
1. He fet una reunió a l'inici del curs i he conegut a tots els pares.	☐	☐
2. Si em falta conèixer alguna família contacto amb ells per establir relació.	☐	☐
3. En cas d'haver alumnes amb dificultats d'aprenentatge, conec el seu expedient acadèmic.	☐	☐
4. M'he reunit amb els pares d'alumnes NEE o NESE per conèixer el cas amb més profunditat.	☐	☐
5. Si algun membre de la família em demana tutoria trobo moment per rebre'ls.	☐	☐
6. He fet una reunió per trimestre amb cada família.	☐	☐
7. He fet una reunió per trimestre amb cada família amb fills NEE o NESE.	☐	☐
8. Preparo les reunions amb la família recopilant informació de la resta del professorat.	☐	☐
9. Quan em dirigeixo a les famílies és per motius diversos: seguiment, rendiment acadèmic, convivència, orientació...	☐	☐
10.	☐	☐
11. Una vegada finalitzat cada trimestre adjunt les observacions més rellevants de cada alumne a nivell qualitatiu i quantitatiu	☐	☐
12. Considero que mantinc una relació constant i favorable amb les famílies	☐	☐

* Cada resposta al Sí suma un punt

QUADRE DE RESULTATS: ON ES TROBA LA MEVA RELACIÓ AMB LES FAMÍLIES?

Entre 0-3	Entre 3-6	Entre 6-9	Entre 9-12

* Les primeres dues caselles representen una escassa o insuficient relació amb les famílies i cal millorar-la. La tercera casella fa referència a que la relació existeix però es poden treballar alguns aspectes per a millorar-la. I la darrera casella fa referència a que la implicació per part del professor envers el treball amb la família és l'adequada.

ANNEX 5
FULL DE REGISTRE PLUJA D'IDEES

PLUJA D'IDEES		
Què funciona?	Què es podria millorar?	Com es podria fer?

ALTRES APORTACIONS

ANNEX 6
MODEL AGENDA DE VISITES

CALENDARI MENSUAL DE VISITES				
Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
Dia:	Dia:	Dia:	Dia:	Dia:
Família:	Família:	Família:	Família:	Família:
Lloc:	Lloc:	Lloc:	Lloc:	Lloc:
Hora:	Hora:	Hora:	Hora:	Hora:
Dia:	Dia:	Dia:	Dia:	Dia:
Família:	Família:	Família:	Família:	Família:
Lloc:	Lloc:	Lloc:	Lloc:	Lloc:
Hora:	Hora:	Hora:	Hora:	Hora:
Dia:	Dia:	Dia:	Dia:	Dia:
Família:	Família:	Família:	Família:	Família:
Lloc:	Lloc:	Lloc:	Lloc:	Lloc:
Hora:	Hora:	Hora:	Hora:	Hora:
Dia:	Dia:	Dia:	Dia:	Dia:
Família:	Família:	Família:	Família:	Família:
Lloc:	Lloc:	Lloc:	Lloc:	Lloc:
Hora:	Hora:	Hora:	Hora:	Hora:

ANNEX 7 MODEL GUIÓ ENTREVISTA

➤ **Dades familiars**

- Noms i cognoms del pare / mare /tutor legal
- Professió
- Persones que conviuen en l'alumne
- Persona que passa més hores amb l'alumne

➤ **Característiques personals de l'alumne**

- Comunicació: com es la relació amb els companys de classe i /o grup d'amics.
- Salut: qualsevol informació sobre malalties, operacions, medicació, al·lèrgies...
- Característiques personals: com defineixen la seva forma de ser, com es veu a si mateix...
- Expectatives referent als estudis

➤ **Relació alumne- família**

- Com es la relació amb cada membre de la família.
- Com es fixen les normes o límits a casa.
- Compliment de les normes per part de l'alumne.
- Reacció de l'alumne davants situacions negatives i positives.
- Com es prenen les decisions a casa.
- Quines responsabilitats té a casa.
- L'alumne parla de l'escola, de les feines que ha de fer, de la relació amb els companys...

14. Hàbits de l'alumne

- Hàbits de higiene personal, alimentació, del son, hàbit lector...
- Hàbits d'estudi a casa: hàbit d'estudi en etapes anteriors, motivació, esforç, espai i recursos adient per a l'estudi, assignatures més dificultoses, les que més li agraden, càrrega de treball, organització i planificació de tasques i exàmens, actitud dels pares davant els estudis (actitud positiva cap els estudis i professors, motivació, expectatives...)

Per seguir l'entrevista, el professor/tutor ha de facilitar una sèrie d'informació a les famílies. Aquest guió contempla els diferents aspectes que es poden tenir en compte (es poden modificar en funció de la situació de cada alumne).

➤ **Dades sobre l'escolarització de l'alumne**

- Com ha estat l'adaptació a l'institut o al nou curs, professorat, companys...
- Aspectes sobre la seva personalitat, maduresa...
- Relació i comunicació amb els iguals.
- Habilitats socials.
- Hàbits i actitud a classe.
- Dificultats d'aprenentatge (si en presenta).
- Ajuda individualitzada (si es requereix).

➤ **Pacte de seguiment**

- Seguiment a través de l'agenda.
- Acordar estratègies conjuntes de millora a possibles problemes.
- Determinar pautes d'actuació a casa. Establir reunions periòdiques si es necessari.

Durant la visita cal deixar temps als pares per poder expressar-se i també que ells puguin fer les preguntes que ells creguin pertinents.

ANNEX 8
FULL DE SEGUIMENT DEL TUTOR

FULL DE SEGUIMENT	
ALUMNE:	CURS:
	DATA:
Nom pare/mare alumne	
Història escolar	
Qui proposa el contacte?	
Tema tractat	
Pautes i mesures que acordem	
Seguiment acordat	
Ambient de la tutoria	

ANNEX 9 DOCUMENT COMPARTIT PROFESSORAT

Nom i llinatges de l'alumne:			
Curs:			
Grup:			
Assignatura	Assoliment de continguts i competències	Comportament	Observacions
Llengua Anglesa			
Llengua Catalana i literatura			
Llengua Castellana i literatura			
Matemàtiques			
Biologia i Geologia			
Física i Química			
Educació física			
Optatives (Música, religió, valors, cultura clàssica...)			
Geografia i Història			
Tecnologia			
Educació Plàstica i Visual			